

Література.

1. Державна служба статистики України: Статистична інформація: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

ОСОБЛИВОСТІ ПЛАНУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

*Богацька Н.М., к. е. н., доцент
Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ*

В сучасних умовах планування потребує нових принципів підходів до його організації. Його зміст та форми мають суттєво змінюватися відповідно до складних вітчизняних реалій.

Кожне підприємство, починаючи свою діяльність, зобов'язана чітко представляти потребу на перспективу у фінансових, трудових і інтелектуальних ресурсах, джерела їхнього одержання, а також уміти точно розраховувати ефективність використання наявних засобів у процесі своєї роботи. У ринковій економіці підприємці не можуть домогтися стабільного успіху, якщо не будуть чітко й ефективно планувати свою діяльність, постійно збирати й акумулювати інформацію як про стан цільових ринків, положенні на них конкурентів, так і про власні перспективи і можливості.

При всьому різноманітті форм підприємництва існують ключові положення, які застосовуються практично в усіх сферах комерційної діяльності і для різних підприємств, необхідні для того, щоб вчасно підготуватися, обійти потенційні труднощі і небезпеки, тим самим зменшити ризик у досягненні поставлених цілей. Розробка стратегії і тактики виробничо-господарської діяльності підприємства є найважливішим завданням для будь-якого бізнесу. Суть планування проявляється в конкретизації цілей розвитку всього підприємства та кожного підрозділу окремо на певний період; визначенні господарських завдань, засобів їх досягнення, термінів та послідовності реалізації; виявлення матеріальних, трудових та фінансових ресурсів, які необхідні для вирішення поставлених завдань [1].

Щоб визначити характер і зміст планування підприємства, розглянемо принципи планування. Дотримання їх визначає створення ефективною роботи підприємства та зменшує ризик негативних наслідків планування.

За визначенням А. Файоля існує чотири основних принципи планування, які він назвав загальними рисами ефективної програми дій:

- принцип єдності - означає, що організація діяльності підприємства має мати системний характер.

- принцип безперервності - визначає процес планування як безперервний, коли на зміну одному виконаному плану приходить другий новий план, а на зміну другому - третій [2, с. 50].

- принцип гнучкості - визначає здатність плану змінювати свій напрямок при різних умовах діяльності і мати деякі резерви. Але існують межі резервів планування: резерви, які закладені в показниках, мають бути не великими, тому що плани будуть не точними; внаслідок низьких меж резервів відбуваються часті зміни у планах.

- принцип точності - означає, що кожен план потрібно скласти з таким ступенем точності, який тільки може бути сумісним з рівнем нестабільності функціонування підприємства.

Р. Акофф обґрунтував ще один важливий принцип планування – принцип участі. Він означає, що в розробку планових показників повинні включатися всі спеціалісти об'єкта господарювання [3, с. 87].

До основних принципів, які часто застосовують на підприємстві, також відносять: принцип системності, принцип комплексності, принцип оптимальності, принцип адаптивності, принцип обмеженості ресурсних можливостей, принцип соціальної направленості та пріоритету суспільних потреб, принцип пропорційності і збалансованості [4].

Розглянувши принципи планування, необхідно виділити його види, які класифікуються за часовою орієнтацією, за методом організації процесу планування, за обов'язковістю планових завдань, за тривалістю планового періоду, за змістом позапланових рішень.

Р. Акофф виділяє види планування за часовою орієнтацією:

- реактивне планування - суб'єкти прийняття рішень орієнтуються на досвід планування в попередніх періодах-підприємство розглядається як стабільний механізм.

- інактивне планування - характеризується намаганням зберегти поточні традиції, досвід та підходи планування .

- преактивне - характеризується орієнтацією на майбутнє, на зміни у всіх напрямках діяльності підприємства.

- інтерактивне - описує намагання побудувати ідеальне майбутнє для підприємства.

За методом організації процесу планування виокремлюють прогресивне, ретроградне і кругове планування. Прогресивне планування від нижчих рівнів підприємства до вищих. Ретроградне планування здійснюється шляхом деталізації показників підприємства зверху вниз по його ієрархії. Кругове планування включає в себе два етапи розробки планів. На першому етапі розробляється поточне планування за основними цілями, на другому етапі розробляється кінцевий план [6, с. 245].

За обов'язковістю планових завдань виділяють директивне та індикативне планування. Директивне планування виконується шляхом встановлення адресних завдань і розподілу ресурсів серед виконавців плану. Індикативне планування характеризується орієнтацією приватних підприємств на виконання державних завдань.

За тривалістю планового періоду виділяють перспективне і поточне планування. Перспективне планування виконується шляхом розробки планів на довгостроковий та середньостроковий період. Поточне планування полягає в розробці річних планів та планів на короткострокові періоди.

За змістом планових рішень виокремлюють стратегічне, тактичне та оперативно-календарне планування. Стратегічне планування здійснюється шляхом визначення основних цілей підприємства та формування стратегії для їх досягнення. Тактичне планування включає визначення засобів досягнення стратегічних цілей. Оперативно-календарне планування визначення шляхів реалізації конкретних планів.

На підприємствах досить часто не формується плановий баланс і не аналізується його структура, не прогнозується динаміка зміни фінансової стійкості і ліквідності. Відсутність такого аналізу на етапі довгострокового планування істотно знижує його ефективність, як інструменту управління підприємством. Фінансовий план лише тоді стане реальним інструментом управління підприємством, коли його виконання можна буде оперативно контролювати [5].

Процес планування дозволяє уявити весь комплекс майбутніх операцій підприємницької діяльності і запобігти небажаних результатів. Особливо важливе планування в комерційній діяльності, де потрібні як передбачення на довгострокову перспективу, так і ґрунтовні попередні дослідження, що передують плануванню[1]. При

виході на ринок підприємець повинен реально уявляти можливі результати своєї діяльності, критично оцінювати свої можливості, правильно розділити цілі за часом, навчитися ефективно використовувати ресурси, оволодіти сучасними інструментами підприємництва. Адже прибуток може бути одержаним не відразу, а витрати будуть із самого початку.

Таким чином, кожне підприємство займається плануванням, а його відсутність призводить до несвоєчасної зміни орієнтації чи помилкових маневрів. Будь-яке господарське рішення, вимагає ретельного обґрунтування та прогнозування майбутнього результату, які можливо здійснити за допомогою методів планування. Дотримання принципів планування визначає створення ефективної роботи підприємства та зменшує ризик негативних наслідків. Приділяючи більше уваги плануванню можливо досягти зміцнення діяльності підприємства та його стабільності.

Література.

1. Богацька Н. Сутність процесу планування в економічній діяльності підприємства [Електронний ресурс] / Н. Богацька, І. Говдаш. – Режим доступу: [http://www.rusnauka.com/28 PRNT 2009/Economics/52957.doc.htm](http://www.rusnauka.com/28_PRNT_2009/Economics/52957.doc.htm).

2. Гриньова В.М. Фінанси підприємств: [навч. посіб.] / В.М. Гриньова. - К.: Знання-Прес, 2013. 56с.

3. Кахович Е.А., Кахович Ю.А. Стратегічне планування та управління в роботі юридичних служб суб'єктів господарювання / Е.А. Кахович, Ю.А. Кахович // Облікові записи Таврійського національного університету ім. В.І. Вернадського. Серія: Юридичні науки. – 2014. – Т. 27(66). - № 1. - С. 85-90.

4. Богацька Н. М. Ефективність діяльності підприємства та її планування //Україна наукова: X Міжнар. наук. інтернет-конф. – 2013.

5. Поліхун Т.В., Богацька Н.М. Роль фінансового планування на підприємстві в умовах ринкової економіки [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://asconf.com/rus/archive_view/101